

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก ในจังหวัดลำพูน

Development of a Buddhist Health Tourism Community to Strengthen the
Foundational Economy in Lamphun Province

ไกรสร แสนวงศ์ Kraisorn Saenwong

นฤพันธ์ สมเจริญ Naruephan Somcharoen

พระมหาอรพณ นริสโร Phra Maha Atthaphon Narissaro

ปิ่นปิ่นท์ เหลืองพิทักษ์ Pinpinat Luengpitak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ksanvong@hotmail.com

Haripunchai Review 17/10/2023

Haripunchai Review 12/12/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาศักยภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน 2)พัฒนาสมรรถนะและกระบวนการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน 3)พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของจังหวัดลำพูน 4)พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายและพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน วิเคราะห์เชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ศักยภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน ได้แก่ เอือนสมุนไพร และผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ ศูนย์เรียนรู้ครัวเรือนพอเพียง (84 ครัวเรือน) เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ศูนย์วัฒนธรรมตำบลอุโมงค์ จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากินในอดีต และศูนย์การท่องเที่ยวชุมชนตำบลอุโมงค์ เป็นวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2) การพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน ได้แก่ พื้นที่และเส้นทางการท่องเที่ยวสุขภาพ กิจกรรมด้านสุขภาพในชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

3) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของจังหวัดลำพูน มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมตามหลักภวามธรรมชาติทางพระพุทธศาสนา

4) พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน พบว่า เกิดการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สุขภาพและการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในชุมชนตำบลอุโมงค์และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากแก่คนในชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน, สุขภาพวิถีพุทธ, เศรษฐกิจฐานราก.

Abstract

This research aims to 1) Study the potential of Buddhist health community tourist attraction areas in Lamphun Province. 2) Develop competencies and processes for strengthening the grassroots economy of Buddhist community health tourism destinations in Lamphun Province. 3) Develop Buddhist community health tourism routes in Lamphun Province. 4) Develop innovative Buddhist health-based community tourism to strengthen the grassroots economy in Lamphun Province. Action research methods Interview tool and group discussion The target population includes network groups and areas of Buddhist health-oriented community tourist attractions in Lamphun Province. Descriptive analysis

The research results found that

1) Potential of Buddhist health community tourist attraction areas in Lamphun Province, including herbal medicine and health products. Sufficiency Household Learning Center (84 households) learning about organic farming Umong Subdistrict Cultural Center Exhibits tools used to make a living in the past and Umong Subdistrict Community Tourism Center It is a community tourism enterprise.

2) Development of competencies and processes for strengthening the grassroots economy of Buddhist health tourism community attractions in Lamphun Province, including health tourism areas and routes. Community health activities Personnel involved in community health tourism Community Health Tourism Network

3) Development of Buddhist community health tourism routes in Lamphun Province. Focuses on giving tourists the goal of enhancing overall health according to Buddhist principles.

4) Develop innovative Buddhist community health tourism to strengthen the grassroots economy in Lamphun Province. It was found that there has been the development of innovative health products and Buddhist community health tourism that can support tourists traveling to the Umong and Serm sub-district communities. Create a grassroots economy for people in the community

Keywords: Community Tourist Attraction Development, Buddhist Health, Grassroots Economy.

บทนำ

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์นั้น เป็นกระแสหลักที่สร้างความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโลกาภิวัตน์คือ โลกที่เป็นหนึ่งเดียวกัน (โลกที่ถูกทำให้มีขนาดเล็กลง จากการย่นย่อ เวลาการส่งข้อมูล ข่าวสารที่รวดเร็วเพียงเสี้ยววินาที) มีความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะในปัจจุบันความเป็นโลกเดียวกันของ เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การเงินเสรี ทำให้ทั้งโลกเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกัน อาจจะนิยามโลกาภิวัตน์ในความหมาย สั้นๆคือ “โลกไร้พรมแดน” หรือทำโลกเล็กลง ภายใต้การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศ(อารีย์ นัยพินิจ, 2557)ซึ่งโลกาภิวัตน์นี้ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ดังนั้นแนวคิดใหม่ที่จะตอบสนองการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพจึงได้ถูกเสนอขึ้น เพื่อที่จะหารูปแบบการ ท่องเที่ยวประเภทอื่นที่เหมาะสม และหาแนวทางนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อการท่องเที่ยวโดยไม่สร้างผลกระทบทางลบเหมือนที่ผ่านมา แนวคิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ นั้นคือการท่องเที่ยวเชิงแนวคิด เป็นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คุณภาพที่มีความตั้งใจที่จะเลือกมาท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่จุดหมายปลายทางจริง ไม่ใช่เป็นการมาท่องเที่ยวไปยัง ที่แห่งนั้นตามกระแสนิยม โดยการจะตอบสนองกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพนั้น ควรที่จะมีการนำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความ

ต้องการที่แตกต่างของนักท่องเที่ยวรายบุคคล โดยที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งด้านภาครัฐ ผู้ประกอบการและชุมชน ร่วมกันพัฒนาการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว โดยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงแนวคิดในระยะแรกๆ ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานกับ ธรรมชาติโดยมีหลายลักษณะเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทาง ทะเล การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

การท่องเที่ยวที่หลายหน่วยงานของไทยกำลังให้ความสำคัญอย่างมากใน ปัจจุบัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ โดยได้วิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาการท่องเที่ยวเชิงศาสนามีแนวโน้มจะได้รับความนิยมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยว ต้องการสัมผัสธรรมชาติที่บริสุทธิ์ กิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เลือกพักผ่อนในโรงแรมที่มีเอกลักษณ์ ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมของทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) ด้วยเหตุนี้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธจึงเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่างกิจกรรมเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงสุขภาพวิถีพุทธภายใต้หลักพุทธธรรมภาวนา 4 ประกอบไปด้วย กาย วาจา ใจ และปัญญา ซึ่งแบ่งออกเป็นการฟื้นฟูหรือบำบัดสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดลำพูนจึงเป็นพื้นที่ที่ให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวและการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองแห่งความสุข บนความพอเพียง” ตามแผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (2561-2564) โดยมีพันธกิจ ได้แก่ *ด้านสังคมและความมั่นคง* : พัฒนาจังหวัดลำพูนให้เป็นสังคมแห่งดุลยภาพ สุขสงบ เข้มแข็ง เชื่อมโยงฐานความรู้ ศาสนาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาในทุกมิติของสังคม เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก ให้เป็นรูปธรรมและสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และพัฒนานวัตกรรม การท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน ผ่านเครือข่ายชุมชนสุขภาพของจังหวัดลำพูน พร้อมทั้งเชื่อมโยงวิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่นล้านนาจาก

“วัด” สู่ “ชุมชน” จาก “ชุมชน” สู่ “พื้นที่สาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” อันจะนำมาสู่การเปิดพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากแก่ชุมชนในจังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของจังหวัดลำพูน
- 4) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ด้วยการลงพื้นที่สำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน เพื่อพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว และพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน โดยมีขั้นตอนการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

การลงพื้นที่ใน 4 พื้นที่ของจังหวัดลำพูน เพื่อสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความเป็นมา ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ และรูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะ กระบวนการ เส้นทางการท่องเที่ยว และการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่สำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธอันนำไปสู่การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากแก่ชุมชน ที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนแล้วหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูนโดยเน้นการทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศักยภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน ได้แก่ เฮือนสมุนไพร เป็นแหล่งข้อมูลและศูนย์การเรียนรู้ด้านพืชสมุนไพรที่มีความหลากหลายและเป็นศูนย์รวมของผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ ศูนย์เรียนรู้ครัวเรือนพอเพียง (84 ครัวเรือน) มีการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ มีกิจกรรมที่เทศบาล ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งการฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้ครัวเรือนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์วัฒนธรรมตำบลอุโมงค์ เป็นศูนย์กลางรวบรวมและจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากินของชาวบ้านในอดีตให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ทั้งนี้ยังได้พัฒนาบริเวณอาคารให้เป็นสวนสาธารณะพักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย และศูนย์การท่องเที่ยวชุมชนตำบลอุโมงค์ เป็นวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยยึดถือแนวทางการท่องเที่ยวของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน โดยมีกิจกรรมด้านสุขภาพในชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในจังหวัดลำพูน เป็นการพัฒนาสมรรถนะสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านการปฏิบัติ ได้แก่ พื้นที่และเส้นทางการท่องเที่ยวสุขภาพ กิจกรรมด้านสุขภาพในชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของจังหวัดลำพูน โดยการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธ มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมตามหลักภาวะธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยได้ประโยชน์ ๔ ประการ คือ กาย ใจ สังคม และปัญญา ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีสุขภาวะที่ดี และ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธของการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน พบว่า เกิดการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สุขภาพการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในชุมชนตำบลอุโมงค์แล้วนั้น เพื่อเป็นการบริการและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากแก่คนในชุมชน จึงได้พัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อเป็นการบริการแก่นักท่องเที่ยว และการสร้างได้แก่คนในชุมชน และยังได้พัฒนานวัตกรรมด้านการบริการการท่องเที่ยว และการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการวิจัยพบว่า ด้านพื้นที่และเส้นทางการท่องเที่ยว สุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ มีความหลากหลายทั้งในด้านวิถีวัฒนธรรม วิถี สุขภาพ และวิถีพุทธ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศักยภาพด้านพื้นที่ของตำบลอุโมงค์มีความพร้อมในการที่จะพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนเชิงสุขภาพได้ มีการนำเสนอข้อมูลชุมชนและวิถีชุมชน ทั้งในมิติด้านสังคม วิถีชีวิต ศาสนา และ สุขภาพ ผ่านเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน อาทิ เทศบาลตำบลอุโมงค์ ศูนย์วัฒนธรรมตำบลอุโมงค์ เอือน สมุนไพร เป็นต้น ซึ่งความหลากหลายในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจะเป็นศักยภาพที่มีความสำคัญ สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ซึ่งในส่วน ของตำบลอุโมงค์นั้นมีความพร้อมและมีความหลากหลายเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงมีศักยภาพและความ พร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ และนอกจากนั้น ในตำบลอุโมงค์ยังมีวัดอีกกว่า ๑๐ วัด ที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางใจได้ โดยเฉพาะวัดป่าเหว ที่มีความพร้อม ทั้งในเรื่องของพื้นที่ บุคลากร งบประมาณ และเครือข่าย จึงนับได้ว่า ชุมชนตำบลอุโมงค์มีความพร้อม ของพื้นที่ที่มีความหลากหลายและสามารถที่จะพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ (2559) ซึ่งได้ทำการศึกษา รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า กลุ่มชุมชนและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ ได้แก่ กลุ่มปลูกและ แปรรูปสมุนไพรไทย มีความสนใจ และเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพเป็นอย่างดี มีความรู้ด้านสมุนไพร และการบำบัดเพื่อสุขภาพ

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการวิจัยพบว่า มีกิจกรรมด้านสุขภาพในชุมชน คือ การ ระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธ ซึ่งมีความมุ่งหวังในการ สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธให้เกิดขึ้นในตำบลอุโมงค์ การสืบค้น ทุนทางสังคมที่นำไปสู่การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธ เป็นการสืบค้น ทุนทางสังคมในชุมชนตำบลอุโมงค์ที่เป็นทุนทางสังคมเชิงศักยภาพ สามารถที่จะนำไปสู่การจัดการ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทัศนคติ (Attitude) และด้านการปฏิบัติ (Practice) เป็นกิจกรรมในการพัฒนา สมรรถนะด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านการปฏิบัติ ของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยว

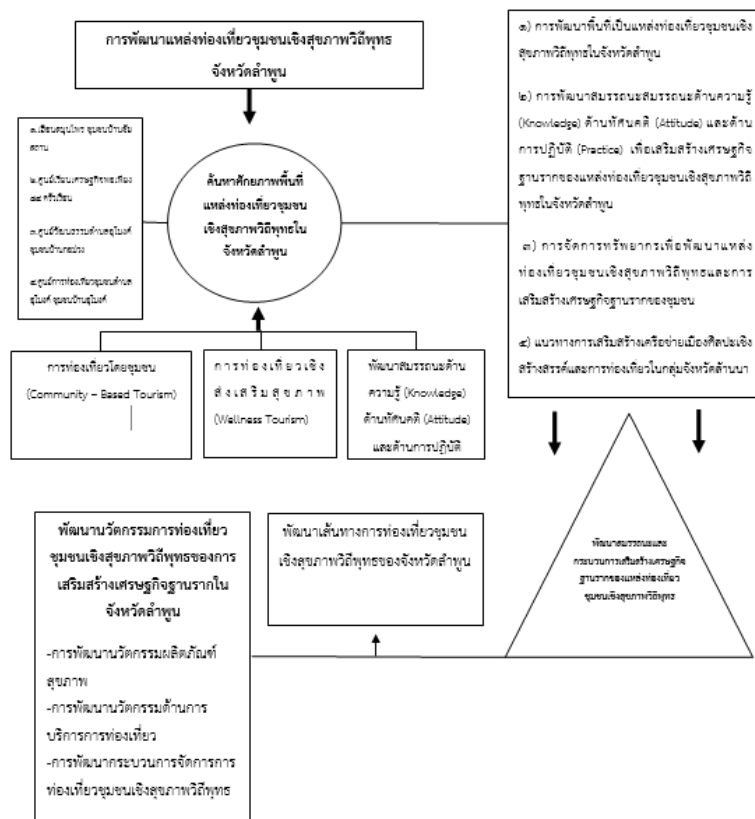
ชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงาพบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครมีศักยภาพทางการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพทางด้านการบริการและการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและศักยภาพทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากการวิจัยพบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพตำบลอุโมงค์มีความหลากหลายและมีศักยภาพเป็นอย่างมาก อาทิ เภสัชกร มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านสมุนไพร มีความเชี่ยวชาญในการใช้พืชสมุนไพรเป็นยาดี มีสถานที่รองรับผู้มาใช้บริการด้านสุขภาพอย่างพอเพียง วัดป่าเหว มีบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องของการเสริมสร้างสุขภาพทางใจ เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีบุคลากรคือ เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองสวัสดิการฯ ได้ทำหน้าที่ในการให้ความรู้ คำแนะนำด้านการดูแลสุขภาพให้กับชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโมงค์ มีบุคลากรด้านสาธารณสุขคอยให้ความรู้ด้านโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อโรคเรื้อรัง และการดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โฆสิต ไชยประสิทธิ์ (2554) ที่ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากชุมชนในโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวจะประกอบไปด้วยศักยภาพของชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 จากการวิจัยพบว่า เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพตำบลอุโมงค์ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการตลาดออนไลน์ โดยทางวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจะมีการอบรมเทคนิคการใช้งานแอปพลิเคชันออนไลน์ แพลตฟอร์มการขายออนไลน์ รวมถึงช่องทางการขายออนไลน์พื้นฐานอย่างเช่น Facebook Line เป็นต้น มีการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ การนำเสนอองค์ความรู้ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และการบูรณาการองค์ความรู้เข้าไว้ด้วยกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดนัดศิลาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างอัตลักษณ์ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน” สามารถสังเคราะห์ผลการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยทั้งหมดที่วิเคราะห์และสรุปเพื่อนำเสนอนั้น คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดลำพูน ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับการนำข้อมูลชุมชนไปพัฒนาเป็นข้อมูลด้านการท่องเที่ยวชุมชน นำไปสู่การพัฒนาเป็นแผนการท่องเที่ยวชุมชนประจำจังหวัด หรือประจำตำบล โดยความร่วมมือของเครือข่ายในด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่ส่วนใหญ่แล้วมีศักยภาพเพียงพอ

2) ในแต่ละตำบลจะมีอัตลักษณ์ชุมชน วิถีชุมชน และของดีในชุมชน หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาเชิงพื้นที่

เพื่อสร้างเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนขึ้นมา ทั้งนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นชุมชนที่มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเช่นชุมชนตำบลอุโมงค์ แต่เป็นการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ชุมชนให้ไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนเข้มแข็งให้ได้ก่อน จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ชุมชนตำบลอุโมงค์ เครือข่ายชุมชน ควรมีความตระหนักรู้และให้ความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนได้

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว สถาบันศาสนา ควรมีการสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเชิงรุกในการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรเป็นการศึกษากระบวนการสร้างความตระหนักรู้และกระบวนการรับรู้ผลประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก ทั้งนี้เพราะ การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวิถีพุทธได้อย่างยั่งยืนนั้น ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานรากด้วย และผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจก็จะตกอยู่กับชุมชนตำบลอุโมงค์ หรือชุมชนในจังหวัดลำพูนที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพวิถีพุทธ

References

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). *มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย, [เอกสารเผยแพร่].
- กวรรณ สักกร, สามารณ สุวรรณรัตน์ และไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์. (2557). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนวัฒนธรรม สร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนเชียงใหม่เมืองสร้างสรรค์*. สถาบันวิจัยสังคม : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กวรรณ สักกร. (2555). “แหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวตลาดใหม่”. *เอกสารประกอบการประชุมเสวนา “การผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อตอบสนองตลาดใหม่ทางการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนบน”* จัดโดยโครงการกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิจัยของศูนย์ภาคีเครือข่ายวิจัยล้านนา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรมลำปางเวียงทอง จ.ลำปาง 9 กรกฎาคม 2555. (เอกสารอัดสำเนา).

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์,
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารแห่งนักคิด ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง และสื่อสารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- เกษม เพ็ญภินันท์. (2552). *ความโกลาหลของวัฒนธรรมศึกษา: ยกเครื่องเรื่องวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จารุณี สุวรรณรัตน์. (2557). *กราฟฟิติ (graffiti) : การสื่อสารความหมายและอัตลักษณ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑามาศ วิศาลสิงห์. (2555). *โครงการศึกษาภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ยูเรก้า คอนซัลติ้ง จำกัด.
- ชุติมา บริสุทธี. (2557). *การศึกษาการสร้างเมือง (machizukuri) ด้วยศิลปะร่วมสมัย ภายในเมือง Kanazawa จังหวัด Ishikawa*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไชยสิทธิ์ ชาญอาวู และพัชรภา เอื้ออมรวิช. (2558). *การศึกษาคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของศิลปะข้างถนน เพื่อการสร้างมูลค่าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ ธนบุรี.
- ณัฐกานต์ กันธิ. (2555). *มะจิซุคุริ (Machitsukuri) กับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดโออิตะ ประเทศญี่ปุ่น*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพล ตันติวงศ์ตระกูล. (2554). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.
- เดชดิลก ลีมวิรัตน์ (2556). *สตรีทอาร์ตสะท้อนสังคมวัดถุนิยม*. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธานัท ภูมิรัช. (2557). *แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ย่านบ้านศิลปินและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ชุมชนคลองบางหลวง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรวัฒน์ บุตตะโยธี. (2551). *ความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อเมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บริษัท อินทัช รีเสิร์ช แอนด์ คอนซัลแทนซี จำกัด. (2554). *โครงการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทยในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการส่งออกนักท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อินทัช รีเสิร์ช แอนด์ คอนซัลแทนซี จำกัด.
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). *การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แพรวพโยม พัวเจริญ. (2554). *การศึกษาอัตลักษณ์และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงโคราชสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวเยาวชน*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 23 ม ห า วิ ท ย า ลั ย เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ระหว่างวันที่ 23-25 ธันวาคม 2554): 759–764.
- มณีนทร กิรติวัฒน์. (2559). “การให้ความหมายรูปแบบและกลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษา บ้านศิลปิน คลองบางหลวง กรุงเทพมหานคร”. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2555ป. *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2554 – 2558*. กรุงเทพมหานคร : กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร.
- รัตนา โตสกุล. (2558). *มนต์เสน่ห์เรื่องอำนาจ*. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.